

Hodnocení bakalářské práce

Posudek oponenta práce

Jméno autora: Martin Mecerod

Název práce: Možnosti kulturně-antropologického výzkumu katolické liturgie

Oponent práce: ThLic. František Burda, Th.D.

Téma práce: aktuální. **Téma bylo v literatuře:** zpracováno spíše ojediněle.

Zaměření práce: kompilace.

Práce je zaměřena: teoreticky.

Jazyková a stylistická úroveň práce: nad očekávání dobrá úroveň.

Rozsah práce: přiměřený (37).

Použitá literatura: aktuální, dostatečná šíře.

Počet uváděných titulů: 31.

Citace v textu: v textu je dostatečné množství citací, které mají důvod a nesuplují vlastní text.

Formální stránka práce: odpovídající.

Cíl práce: splněn.

Úroveň závěrečné práce: odpovídá požadavkům.

Konkrétní náměty, připomínky nebo otázky vyžadující doplnění u obhajoby:

Bakalářská práce Martina Meceroda zpracovává velmi obšírné téma týkající se možnosti antropologického zkoumání katolické(ých) liturgie(i). Hned na úvod je třeba poznamenat, že se jedná o práci dobře strukturovanou a čtivou. Byť z formálního hlediska musím upozornit, že poznámky pod čarou jsou větou a končí tečkou. Autor prokázal, že dovede zpracovávat problematiku teoretickým způsobem a to s evidentním zájmem a čtenářským zápalem. Přičemž je třeba ho pochválit za proporční vyváženost a tematickou souvztažnost jednotlivých kapitol i logicky soustředěné schéma. Autor zde prokázal znalost problematiky i přehled v oblasti relevantní literatury, byť z hlediska symbolického přístupu k dané problematice celkem překvapivě zcela opominul klíčové práce Romana Guardiniho (O duchu liturgie, O posvátných znameních) nebo dílo Ernesta Cassirera. .

První část práce se soustřeďuje na expozici antropologického chápání fenoménu rituálů v náboženství. Možná až příliš ulpívá na hledisku Fiony Bowie, R.F. Murphyho a Mary Douglasové a opomíjí hlubší strukturálně symbolické vhledy do problematiky a to zejména interpretaci podstaty a původu rituálů od René Girarda nebo generativně antropologický přístup E. Ganse. Do takto načrtnutého rámce vsazuje katolickou liturgii, přičemž s ní pracuje poněkud povšečně a neurčitě jakoby se jednalo o nějaký monolit. Nevíme přesně z jaké historické období ani jaké konkrétní liturgické formy a teologické narativy ve svém způsobu užívání termínu katolická liturgie zevšeobecňuje. Místy sklouzává i k poněkud problematickým termínům, jako „transcendentní chování“ bez toho, aby je hlouběji ukotvil a vyjasnil, co přesně tím myslí. Nevíme, zdali nemyslí spíše například transcendentní pozadí nebo dimenzi nějakých úkonů nebo jednání. Otázkou je také, zdali chování a jednání jsou skutečně tak snadno zaměnitelné. Stejně tak je zjednodušující

kategorizace rituálů, která není ukotvena odkazem na literaturu a opomíjí celá pole dalších kategorií jako jsou rituály výměny, rituály trýzně či rituály postu nebo politické rituály, které by označit, jako přechodové, výroční nebo situační, bylo poněkud nešťastné a nedostačující. Mnohem smysluplnějším je pak Schirchovo rozlišování škál rituálů. Škoda, že právě s nimi pak autor následně více nepracuje. Naproti tomu si autor správně všimá, že s tematikou rituálů i katolických rituálů souvisí také problematika magického myšlení, které je třeba důkladně definičně i jevově odlišit, byť se mohou na úrovni jednajícího prolínat. Nicméně také zde autor tematiku spěšně a neproblematizovaně opouští.

Přestože autor hovoří o multidisciplinárním přístupu, tak ho spíše předpokládá, než uskutečňuje. Například etymologický základ pojmu liturgie (laos ergon – konání či dílo lidu) přímo nabízí půdu pro sociologické a antropologické zkoumání dynamického prvku vývoje a proměn z hlediska vývoje konstrukce ekleziologie a sebepojetí křesťanských společenství.

Následně se autor zaměřuje na tělo jako symbolický rezervoár, ze kterého liturgie čerpá a odvozuje celou řadu forem a funkcí. Při popisu jednotlivých liturgických forem se autor až příliš fixuje na západní realitu procesionálu, díky které může konstatovat, že liturgie je převážně statická. Namítnout bychom ale mohli: A co africké, latinsko-americké nebo např. indické podoby katolických rituálů? Nicméně k otázce bohatství symbolické roviny úkonů například v tridentské liturgii bych doporučoval číst například strhující byť skutečně prastarou knihu kapucína Martina z Kochemu Výklad nejsvětější oběti mše svaté. Z hlediska hlavního cíle práce by bylo například plodné shrnout jaké formy a aspekty liturgie mají z antropologického hlediska liminální povahu. Odkaz na žehnání kříže, křest, ušní zpověď či katechumenát, sám o sobě nestačí, jedná se o daleko větší množství úkonů a procesů.

Podobně klíčovou roli hrají v liturgii také sociální aspekty a významy, ze kterých liturgie čerpá a které spoluutváří nebo proměňuje. Velmi případně zde autor čerpá z odkazu díla Mary Douglasové.

Patrně nejproblematičtější stránkou práce je pojednání o vztahu liturgie a mýtu. Autor ulpívá na vnější podobnosti a nerozeznává diametrální protiklad struktury mýtu a křesťanského kérygmatu biblických narativů, jejich doslova antimytickou povahu. Právě zde nejvíce absentuje znalost textů René Girarda, díky čemuž se autor pod vlivem M. Eliade nebo J. Campbella dopouští klasického omylu.

Nicméně celá práce vyznívá strukturovaně, logicky a při pečlivějším zkoumání poskytuje četná pole k rozvíjení a zkoumání. Přesto její záměr není tak úplně naplněn, spíše se jedná o popisné shrnutí základní literatury než otevření možností antropologického zkoumání katolické liturgie. Tyto slabiny mohl autor alespoň částečně napravit v závěru. Tern je však veskrze formální, chybí mu analytický reflexe, strukturované zamyšlení na základě podnětů nastíněných v práci a především širší a komplexnější transkulturní rozvaha. Přesto bych práci, při pečlivějším pracovním nasazení a metodickém přístupu, rád doporučil k tomu, aby se stala základem pro práci magisterskou.

Práci Martina Meceroda navzdory jejím nedostatkům považuji za relativně zdařilou a především evidentně naplněnou potenciálem, který volá po rozvinutí.

Výsledné hodnocení: Předložená bakalářská práce splňuje podmínky a nároky kladené na odbornou práci.

K obhajobě si připravte odpovědi na otázky:

- 1) Jaké vidíte možnosti rozšíření práce na případnou práci magisterskou?
- 2) Prosím, rozveďte transkulturní charakter vaší práce!

